Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2026-72-16DC,23K
Rīgā

02.10.2026. Nr. 6-6/60

[Personai A]
[e-pasta adrese]

Valsts ieņēmumu dienestam
vid@vid.gov.lv

Par apgādnieka statusa zaudēšanu un bērna labāko interešu nodrošināšanu

Pamatojoties uz [personas A] (turpmāk – iesniedzēja) 2026. gada 22. septembra iesniegumu (reģistrēts 2026. gada 23. septembrī ar Nr. 3176) par iespējamu tiesību aktu gramatisku piemērošanu Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) darbā, kas nenodrošina bērna labākās intereses, ierosināju pārbaudes lietu.

Izskatot pārbaudes lietas materiālus, sniedzu šādu atzinumu.

[1] Tiesiski nozīmīgi faktiskie apstākļi

[1.1] Iesniegumā tiek norādīts, ka iesniedzējas nepilngadīgā meita [persona B] (dzimusi 2013. gadā) pēc tēva nāves citastarp ir mantojusi ¼ no nekustamā īpašuma, tostarp mežu.

Ar bāriņtiesas lēmumu iesniedzēja ir iecelta par aizbildni meitas īpašuma pārvaldīšanai līdz pilngadības sasniegšanai.

Ar bāriņtiesas lēmumu iesniedzējai tika atļauts veikt meža izstrādi meitas mantotajā nekustamā īpašuma daļā. Vienlaikus bāriņtiesa lēmusi, ka naudas līdzekļi par meža izstrādi ieskaitāmi iesniedzējas meitas pilngadības krājkontā.[1]

[1] Bankas konts, ko vecāki vai aizbildņi atver uz nepilngadīga bērna vārda, lai veidotu uzkrājumu, ko jaunietis var izmantot, sasniedzot 18 gadu vecumu.

2026.gada februārī tika noslēgts līgums par ciršanas tiesību pārdošanu mantotajā meža īpašumā. No darījuma iesniedzējas meitai aprēķinātais ienākums bija 6718,69 euro. Naudas līdzekļi tika ieskaitīti bērna kontā, kurš nav nepilngadīgās personas brīvā rīcībā un kuru bērns varēs izmantot tikai pēc pilngadības sasniegšanas.

[1.2] 2026. gada 31. jūlijā iesniedzēja Elektroniskās deklarēšanās sistēmā (turpmāk – EDS) saņēma VID paziņojumu, ka iesniedzējai ir slēgts vai precizēts apgādības periods par [personu B], jo viņas ienākums 6718,69 euro apmērā pārsniedz iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojuma par apgādājamo noteikto apmēru.

2026. gada 13. augustā iesniedzēja vērsās VID ar lūgumu anulēt slēgto apgādības periodu un atjaunot apgādību, argumentējot, ka no darījuma iegūtie naudas līdzekļi nav bērna personīgie ienākumi. Tie ir saistīti ar mantotā meža ciršanas tiesību atsavināšanu. Darījuma summa ir ieskaitīta kontā, kuru nedrīkst izmantot līdz bērna pilngadības sasniegšanai, un tā nav brīvi pieejama. Meita nav arī veikusi saimniecisko darbību.

2026. gada 14. augustā iesniedzēja saņēma EDS vispārīgu skaidrojumu, ka bērns nevar tikt uzskatīts par apgādājamo, ja viņa gada ar nodokli apliekamie ienākumi pārsniedz 3000 euro. Līdz ar to, ja bērna kopējie gada ienākumi ir lielāki par 3000 euro, nodokļu atvieglojums par apgādībā esošu personu par attiecīgo periodu nav piemērojams.

2026. gada 17. augustā iesniedzēja iesniedza VID ģenerāldirektorei iesniegumu, kurā, pēc būtības atkārtojot 2026. gada 13. augusta VID adresētajā iesniegumā minētos apsvērumus, lūdza atcelt lēmumu par apgādības slēgšanu un atjaunot apgādības statusu.

2026. gada 24. augustā VID ar vēstuli sniedza skaidrojumu,[2] ka saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta sesto daļu nodokļu atvieglojumi par apgādībā esošu personu nav piemērojami par visu taksācijas gadu, ja persona taksācijas gada laikā patstāvīgi ir saņēmusi ar nodokli apliekamos ienākumus, kuri pārsniedz noteikto nodokļa atvieglojuma gada apmēru (2026. gadā – 3000 euro). Likumdevējs nav paredzējis izņēmuma gadījumus, kad tiesības rīkoties ar naudu rodas vēlāk par ienākuma saņemšanas dienu. VID norādīja, tā kā [persona B] 2026. gada februārī ir saņēmusi ienākumus no kokmateriālu vai augoša meža pārdošanas 6718,69 euro apmērā, kuriem ir piemērojama 10 procentu nodokļa likme, tad nodokļu atvieglojums nav piemērojams par visu 2026. gadu, jo ienākumi pārsniedz nodokļu atvieglojuma gada apmēru.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta 2026. gada 24. augusta vēstule Nr. 31.1/8.13.4/47854.

Iesniedzēja, nepiekrītot vēstulē minētajam, 2026. gada 26. augusta iesniegumā VID ģenerāldirektorei,[3] atkārtoti uzturot jau iepriekš paustos apsvērumus, lūdza atcelt lēmumu par apgādības slēgšanu par meitu un atjaunot apgādības statusu. Iesniedzēja papildus norādīja, ka VID automātiskā sistēma ir kļūdaini klasificējusi mantojuma darījumu kā bērna ienākumu, balstoties uz rēķina formālu noformējumu, nevis faktisko tiesisko situāciju.

2026. gada 15. septembra VID ģenerāldirektores vēstulē,[4] atkārtojot jau iepriekš VID sniegtos apsvērumus, papildus tika norādīts, ka atbilstoši pirkuma pārdevuma līgumam [persona B] ir "pārdevēja", tostarp pie apmaksas rekvizītiem norādīts [personas B] bankas konta numurs. Pircējs paziņojumā VID par 2026. gada februārī fiziskajām personām izmaksātajām summām [personu B] norādījis kā ieņēmumu guvēju. Tādējādi apstāklis, ka līdz [personas B] pilngadības sasniegšanas brīdim māte ir iecelta par aizbildni savas meitas mantas un no tās gūto ienākumu pārvaldībai, nemaina faktu, ka konkrētajā taksācijas gadā ienākuma guvēja ir pati nepilngadīgā persona. Citiem vārdiem sakot, vērtējot iesniedzējas tiesības piemērot nodokļa atvieglojumu par apgādībā esošu personu, primāri ir ņemami vērā [personas B] taksācijas gadā gūtie ienākumi, neatkarīgi no tā, ka faktiskā rīcība ar šiem līdzekļiem ir ierobežota. No minētā savukārt izriet, ka atbilstoši konstatētajiem apstākļiem [persona B] 2026. gadā ir guvusi ar nodokli apliekamus ienākumus 6718,69 euro, kas pārsniedz nodokļu atvieglojuma gada apmēru 3000,00 euro. Tādējādi, VID ieskatā, nav tiesiska pamata atjaunot iesniedzējai apgādības statusu par 2026. gadu. Citastarp VID norādījis, ka iesniedzējas iesniegumā kļūdaini norādīts, ka iesniegums ir par lēmumu, nevis vēstuli.

[1.3] Iesniedzēja lūdz sniegt izvērtējamu par VID rīcību no bērna tiesību aizsardzības un no valsts pienākuma īpaši aizsargāt bērnu, kurš zaudējis vecāku, viedokļa.

[2] Vērtējums

Par likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta sestās daļas interpretāciju un bērna tiesību aizsardzības principu tā piemērošanā

[2.1] Vispārīgais princips, ko likumdevējs ir paredzējis likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta pirmās daļas 1.punkta "a" apakšpunktā un 1.[2] daļā,[5] ir, ka iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātajam ir tiesības uz nodokļa atvieglojumu 250 euro mēnesī par apgādībā esošu nepilngadīgu bērnu.

[3] Iesniegums noformēts kā VID lēmuma apstrīdēšanas iesniegums.
[4] VID ģenerāldirektores 2026. gada 15. septembra vēstule Nr. 31.1/22.9/3904.
[5] Likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", 13. pants.

Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta sestā daļa paredz izņēmumu no vispārīgā principa, proti, maksātājam nav piemērojami šā panta pirmās daļas 1. punktā noteiktie atvieglojumi par visu taksācijas gadu, ja šā panta pirmās daļas 1. punktā minētā persona taksācijas gada laikā patstāvīgi ir saņēmusi ar nodokli apliekamos ienākumus, kuri pārsniedz noteikto nodokļa atvieglojuma gada apmēru un kuriem tiek piemērota šā likuma 15. panta piektajā, sestajā, septītajā un astotajā daļā noteiktā nodokļa likme.

No pārbaudes lietas materiāliem izriet, ka konkrētā gadījumā izšķiramais jautājums ir, vai un kā ir piemērojama un interpretējam likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta sestā daļas attiecībā uz iesniedzēju un viņas bērnu.

[2.2] VID savu rīcību pēc būtības pamato ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta sestā daļas gramatisku interpretāciju, uzskatot, ka darījuma rezultātā saņemti naudas līdzekļi ir [personas B] patstāvīgi gūtais ienākums, kura apmērs, liedz piemērot nodokļa atvieglojumu, neņemot vērā apstākli, vai bērns var ar to brīvi rīkoties.

Lai gan šāda formāla pieeja šķietami atbilst likuma burtam, tomēr uzskatu, ka tā nav pareiza, jo netiek vērtēts jautājums pēc būtības un atbilstoši normas mērķim, kā arī netiek ņemts vērā bērnu tiesību aizsardzības princips.

[2.3] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta pirmā un otrā daļa[6] nosaka, ka tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, viņa tiesības un intereses ir prioritāras. Visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas (..) prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses. Šīs personas ievēro bērna labākās intereses visās darbībās, kas tieši vai netieši skar vai var skart bērnu:

1) novērtējot jebkuru ar bērnu saistītu gadījumu;
2) rīkojoties jebkādā ar bērnu saistītā lietā;
3) pieņemot jebkuru lēmumu saistībā ar bērnu.

Tiesu prakse konsekventi ir atzinusi, ka bērnu tiesību aizsardzības princips ir piemērojams arī nodokļu tiesiskajās attiecībās. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departaments ir atzinis, ka iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojuma par bērnu mērķis ir nodrošināt, ka ģimenes rīcībā paliek vairāk naudas līdzekļu bērna uzturēšanai un viņa vajadzību apmierināšanai. Līdz ar to šā nodokļa atvieglojuma rezultātā iegūtie naudas līdzekļi ir novirzāmi bērna vajadzībām, nevis

[6] Bērnu tiesību aizsardzības likums, 6. pants.

vecāka materiālā stāvokļa uzlabošanai.[7] Šā nodokļa atvieglojuma patiesais saņēmējs ir bērns, nevis vecāks, kuram tiek piešķirts šis atvieglojums. Tāpēc, lemjot par nodokļa atvieglojuma piešķiršanu, ir jārīkojas bērna vislabākajās interesēs.[8] Tāpat ņemams vērā, ka bērna tiesības un likumiskās intereses tiek skartas arī tad, kad lēmums var būt tikai attiecināms uz bērnu vai var netieši skart bērnu.[9] Turklāt iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojuma patiesajam ieguvējam ir jābūt nevis vecākam, bet gan pašam bērnam, par kuru valsts iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojuma veidā sniedz atbalstu. Savukārt bērns minēto ieguvumu vistiešāk un nepastarpināti var saņemt tad, ja tas tiek piemērots vecākam, kurš aprūpē viņu ikdienā.[10]

Konkrētajā situācijā VID rīcība, manā skatījumā, nav vērsta uz bērna labākajām interesēm šādu apsvērumu dēļ.

Pirmkārt, VID pārlieku šauri ir interpretējis likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta sesto daļu, neanalizējot minētajā normā ietverto jēdzienu "patstāvīgi ir saņēmusi ar nodokli apliekamos ienākumus" pēc būtības.

Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta sestajā daļā paredzētā izņēmuma mērķis ir taisnīgi noregulēt sniegto valsts atbalstu vecākiem tajos gadījumos, kad bērns patstāvīgi ir nopelnījis naudas līdzekļus likumā noteiktajā apmērā un patstāvīgi tos var izlietot savu vajadzību nodrošināšanai. Šis ir apstāklis racionāli pamato likumdevēja noteiktā izņēmuma apsvērumu, ka vecāka atbalsts konkrētā gada ietvaros var arī nebūt nepaciešamas, jo bērns pats ir spējis sevi nodrošināt, līdz ar to atbalsts no valsts puses objektīvi nav arī nepieciešams.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka "(..) demokrātiskā tiesiskā valstī valsts pārvaldei ir jātiecas nodrošināt taisnīgumu. Nav pieļaujama formāla apstrīdēto normu piemērošana, ignorējot faktiskos apstākļus, kas konkrētu gadījumu būtiski atšķir no citiem gadījumiem, kuros likumdevējs ir paredzējis noteiktu valsts varas izmantošanas veidu. Netipiskajos gadījumos iestādei ir tiesības atkāpties no tiesisko seku īstenošanas. Tomēr šādai atkāpei ir jābūt pamatotai ar īpašiem, uzrādāmiem un pārliecinošiem argumentiem."[11]

---

[7] Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2022. gada 9. jūnija spriedums lietā Nr. A420254720; SKA-751/2022, 6. punkts.
[8] Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2022. gada 27. maija spriedums lietā Nr. A420276620, SKA-727/2022, 7. punkts.
[9] Administratīvās rajona tiesas 2025. gada 10. janvāra spriedums lietā Nr. A420198324, 9. punkts.
[10] Administratīvās rajona tiesas 2019. gada 17. septembra spriedums lietā Nr. A420144819, 10. punkts.
[11] Satversmes tiesas 2007. gada 28. februāra lēmums lietā Nr. 2006-41-01, 15. punkts.

Uzskatu, ka iesniedzējas situācija ir vērtējama atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta sestās daļas mērķim.[12] Konkrētajā gadījumā faktiskie apstākļi apliecina, ka nav pamata uzskatīts iesniedzējas meitas gūtos ienākums par "patstāvīgi saņemtiem", jo iegūtie naudas līdzekļi nav bērna brīvā rīcībā. Tie ir ieskaitīti speciālā kontā, un to brīva izmantošana līdz pilngadībai savu vajadzību nodrošināšanai nav iespējama. Šis apstāklis ir tiesiski izšķirošs, jo tas nošķir šo situāciju no gadījumiem, kad persona reāli saņem un var izlietot ienākumus (piemēram, saņemot darba algu). Papildu tam, nozīmīgs apstāklis ir, ka ienākums nav gūts bērna patstāvīgas saimnieciskās darbības vai darba rezultātā. Tas ir vienreizējs ienākums no mantotā īpašuma pārvaldīšanas, ko bērna interesēs veikusi aizgādne (māte) ar nosacījumu, ka naudas līdzekļu izmantošana bērna vajadzību nodrošināšanai attiecīgajā taksācijas gadā un vēlāk nebūs iespējama. Pie šādiem apstākļiem valsts atbalsts no bērnu labāko interešu viedokļa ir racionāli un objektīvi pamatots.

Arī no ekonomiskās būtības izriet, ka iesniedzējas meita ne pirms darījuma, ne pēc tā negūst nekādu ekonomisku labumu no konkrētā aktīva. Proti, mantojot meža daļu, bērns ieguva noteiktas vērtības aktīvu. Esot šī aktīva īpašniekam, tiešā veidā ekonomisks labums netika gūts, līdz ar to no valsts puses iesniedzējai netika liegts atvieglojums. Pēc darījuma, samainot vienu aktīvu pret citu - naudas līdzekļiem, faktiskā situācija no ekonomiska labuma gūšanas viedokļa nav mainījusies, proti, bērns nekādu labumu no attiecīgās naudas negūst, tāpat kā neguva nekādu tiešu labumu no nekustamā īpašuma tiesībām. Līdz ar to objektīvi iesniedzējas situācija no atvieglojumu mērķa viedokļa nav mainījusies. Valsts atbalsts pēc darījuma iesniedzējai objektīvi ir nepieciešams tikpat lielā mērā kā pirms darījuma (pēc mantojuma tiesību apstiprināšanas).

Otrkārt, iesniedzējas gadījumā nav šaubu, ka apgādājamā statusa atņemšana samazina iesniedzējas rīcībā paliekošos līdzekļus, kas citastarp paredzēti viņas meitas ikdienas vajadzību segšanai. Šis samazinājums tiek pamatots ar ienākumu, kurš iesniedzējas meitai faktiski nav pieejams un kuru viņa varēs izmantot tikai pēc pilngadības sasniegšanas. Tādējādi bērna labklājība tiek pasliktināta tagadnē, pamatojoties uz teorētisku ienākumu nākotnē. Šāda rīcība ir pretrunā arī ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10. pantu, kas paredz bērna tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību.

Treškārt, interpretējot un piemērojot likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta sesto daļu, jāņem vērā, ka Latvijas Republikas Satversmes 110. pants uzliek valstij pienākumu ne tikai

[12] No juridiskās metodoloģijas viedokļa nav izslēgts iesniedzējas gadījumu vērtēt arī kā netipisku.

vispārīgi aizsargāt un atbalstīt ģimeni un bērna tiesības, bet arī īpaši palīdzēt bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības.[13]

Apkopojot minēto, secinu, ka VID, piemērojot likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 13. panta sesto daļu, nav vērtējis šos apstākļus, pieņemot netaisnīgu lēmumu. Pēc būtības iesniedzējai un viņas meitai tiek atņemts būtisks atbalsts visa gada garumā (ar iespējamām sekām par jau izmantoto atvieglojuma periodu), kas bērna labklājību nekādi neveicina un neuzlabo.

Par VID informatīvo vēstuļu tiesisko dabu

[2.4] No pārbaudes lietas izriet, ka VID iesniedzējai par apgādājamā statusa zaudēšanu ir paziņojis automatizēti ar EDS starpniecību.

Iesniedzēja ir reaģējusi uz šo paziņojumu ar iesniegumu, kurā lūgusi atcelt paziņojumā norādītās nelabvēlīgās sekas, attiecīgi pieņemot labvēlīgu lēmumu, uz ko VID sākotnēji ir atbildējis ar vēl vienu, vispārīga rakstura, EDS paziņojumu, no kura nav secināms, ka iesniegums VID tiks skatīts detalizētāk un ka par to tiks sniegta atbilstoši detalizēta atbilde.

No pārbaudes lietas materiāliem secināms, ka iesniedzēja, reaģējot uz atkārtoto EDS paziņojumu, ir iesniegusi vēl vienu iesniegumu, kuru apzīmējusi kā "apstrīdēšanas iesniegumu".

Neskatoties uz to, pēc 10 dienām VID ir sniedzis individualizētu atbildi uz sākotnējo iesniegumu,[14] noformējot atbildi kā skaidrojošu vēstuli, nevis kā lēmumu, kurā izlemts jautājums par iesniedzējas lūgumiem attiecībā uz apgādnieka statusu.

Apstrīdot šo VID vēstuli, pēc trim nedēļām iesniedzēja saņēma VID ģenerāldirektores skaidrojošo vēstuli, nevis lēmumu, kurā būtu pārvērtēts sākotnējais lēmums un izlemts jautājums par iesniedzējas lūgumiem attiecībā uz apgādnieka statusu.

Vērtējot VID un iesniedzējas komunikāciju, pirmkārt, vēlos atzīmēt par VID informatīvo vēstuļu tiesisko dabu. Nerodu racionālu izskaidrojamu, kāpēc VID iesniedzējas iesniegumus nav vērtējusi kā administratīvā procesa prasījumus.

---

[13] Latvijas Republikas Satversmes 110. pants nosaka: "Valsts aizsargā un atbalsta laulību — savienību starp vīrieti un sievieti, ģimeni, vecāku un bērna tiesības. Valsts īpaši palīdz bērniem invalīdiem, bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības vai cietuši no varmācības." Latvijas Republikas Satversme, 110. pants

[14] Atkārtotais "apstrīdēšanas iesniegums" atbildē nav minēts.

Lai konstatētu, vai pārbaudāmais lēmums atbilst administratīvā akta pazīmēm, ir jāpārbauda: 1) vai tas izdots publisko tiesību jomā, 2) vai to izdevusi iestāde, 3) vai tas ir vērsts uz āru, 4) vai tas ir individuāls, 5) vai tā regulējums rada tiesiskas sekas (ietekmē tiesiskās attiecības). Lēmumam ir tiesiska ietekme, ja tas rada tiesiskas sekas. Tiesiskās attiecības var tikt ietekmētas dažādos veidos, piemēram, kā darbību aizliegums, uzdevums veikt noteiktas darbības, tiesību piešķiršana, tiesību atņemšana, atteikums piešķirt tiesības, tiesību apjoma grozīšana, tiesisko attiecību satura konstatēšana.[15]

Pēc būtības iesniedzējai adresētais sākotnējais EDS paziņojums ir automatizēti pieņemts lēmums (administratīvais akts),[16] ar kuru tiek konstatēts meitas ienākumu fakts un faktiski iesniedzējai tiek atņemtas tiesības noteiktu laiku piemērot atvieglojumu par apgādībā esošu nepilngadību bērnu, t.sk. radot gan tiesiskās, gan faktiskās sekas. Taču pretēji tam VID ne EDS paziņojumu, ne turpmāko individualizēto izvērtējamu nenoformē kā administratīvo aktu (lēmumu), bet kā informatīvu vēstuli, neskatoties pat uz iesniedzējas nepārprotami izteiktiem lūgumiem atjaunot apgādnieka statusu, proti, atjaunot iepriekšējas tiesiskās attiecības.

Lai gan informatīvā vēstule, kas tikai skaidro tiesību normas, pēc formas nav administratīvais akts, tomēr tas nemaina tā būtību. Konkrētajā gadījumā iesniedzēja vērsās VID ar iesniegumu, lūdzot atjaunot meitai apgādājamā statusu (atjaunot apgādību), tātad lūdza izdot labvēlīgu administratīvo aktu. VID informatīvā atbilde pēc būtības ir atteikums izdot labvēlīgu administratīvo aktu.

Kā izriet no tiesu prakses, atteikums ir negatīvs administratīvs akts, kas neko nemaina personas tiesiskajā stāvoklī un tam nav turpinošas iedarbības. Līdz ar to nav iespējams runāt par atteikuma kā tāda spēka zaudēšanu vai atcelšanu. Atceļot atteikumu, personas tiesiskajā stāvoklī nekas nemainās. Tāpēc arī atteikuma gadījumā pieteikuma priekšmets tiesā ir labvēlīga administratīvā akta izdošana. Ja labvēlīga administratīvā akta izdošana nav iespējama, tad tiesa var vērtēt vienīgi atteikuma prettiesiskumu.[17]

Līdz ar to, manā skatījumā, konkrētajā gadījumā iesniedzēja var vērsties administratīvajā tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, pārsūdzot VID ģenerāldirektores vēstuli.

---

[15] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. A42676308; Nr. SKA-14/2011, 12. punkts.

[16] Administratīvais akts ir tiesību akts, kas nodibina, groza, konstatē vai izbeidz konkrētas tiesiskās attiecības. Administratīvā procesa likums, 1. panta trešā daļa.

[17] Administratīvā rajona tiesas 2008. gada 26. septembra spriedums lietā Nr. A42574107, 7. punkts.

Otrkārt, vērtējot VID un iesniedzējas saraksti no labas pārvaldības principa viedokļa, jāatzīst, lai arī automatizēto lēmumu pieņemšana kļūst par neatņemamu valsts pārvaldes darba sastāvdaļu, tomēr konkrētais gadījums pirmšķietami liecina, ka iestādes ietvaros būtu rūpīgi jāvērtē rīcības algoritmi, ja par automatizēto lēmumu tiek iesniegts nodokļu maksātāja iesniegums, it īpaši apstrīdēšanas iesniegums. Piemēram, iesniedzējas gadījumā acīmredzami no nodokļu maksātāja viedokļa mulsinošs ir bijis otrs EDS paziņojums uz iesniedzējas apstrīdēšanas iesniegumu. Lai arī EDS paziņojumā ir norādīts aicinājums nodokļu maksātajam sazināties ar VID neskaidrību gadījumā, tomēr šajā EDS paziņojumā nav informācijas, ka iesniegums VID tiks skatīts individualizēti un ka par to tiks sniegta atbilstoši detalizēta, VID amatpersonas sagatavota atbilde. Kā sekas tam no iesniedzējas puses tapa vēl viens iesniegums, uz kuru atbilstoši pārbaudes lietā esošajai informācijai, atbilde nemaz nav sniegta. Tāpat būtu pievēršama uzmanība tam, kāda procesa ietvaros un kādā formā tiek noformēti VID dokumenti, lai nodokļu maksātājam nebūtu šaubu par to tiesisko dabu, sekām, ko tas rada, kā arī par turpmākās rīcības iespējām no tiesiskā viedokļa.

Šāda neskaidrība var apgrūtināt nodokļu maksātāja komunikāciju ar iestādi un vairot birokrātiju.

[3] Ieteikumi

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 12. panta 4. un 8. punktu, iesaku VID **līdz 2026. gada 3. novembrim** pārvērtēt iesniedzējas tiesisko situāciju atbilstoši atzinumā sniegtajiem apsvērumiem.

Lūdzu informēt mani par ieteikuma izpildi.

Ar cieņu

tiesībsardze Karina Palkova